

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2019

LITHUANIAN

HIGHER LEVEL

Monday, 17 June

09:30 - 12:30

Atsakykite į visus 1, 2, 3 dalyse pateiktus klausimus aiškia ir taisyklinga lietuvių kalba

Leonidas Donskis: Kaip grąžinti gyvenimo prasmės pojūtį beprasmybėje

Mes gyvename skubėjimo, laiko neturėjimo ir visuotinės infliacijos laikmečiu. Kas geriausiai apibūdintų mūsų laikmetį? Turbūt skubėjimas ir laiko neturėjimas gyventi bei džiaugtis kasdienybe. Daugelio darbų dirbimas vienu metu. Nuolatinis užimtumas ir laiko neturėjimas sau, mylimoms knygoms ir draugams.

Mūsų akyse baigia išnykti savaitgalis – ir kaip sąvoka, ir kaip reiškinys. Savaitės pabaiga tampa geriausiu laiku vienus darbus pakeisti kitais arba vienas įtampas kitomis. Savaitgaliai tampa puikia galimybe rengti seminarus, konferencijas ir mokymus. Mes viską darome greitai.

Greiti dalykai dažnai esti menkaverčiai – pavyzdžiui, greitas maistas. Ne veltui vienas iš pačių įdomiausių antiglobalistinių kultūrinių sąjūdžių nūdienos Europoje yra Giakomo Moiolio sukurtas tarptautinis sąjūdis „Lėtas maistas“ (Slow Food International).

Kartu tai ir greitas bei lengvas vartojimas – įskaitant ir meno kūrinų vartojimą. Greitas skaitymas. Greitas rašymas. Greitas kalbėjimas – juk lėtas kalbėjimas pamąstant gali nusibosti laiko neturinčiai TV žiūrovų auditorijai. Greitas bendravimas, neišskiriant ir artimųjų bei draugų.

Sykiu tai infliacijos metas. Mūsų akyse sparčiai ir nuolat nuvertėja viskas. Nuvertėja pinigai, sąvokos, žodžiai, priesaikos ir rekomendaciniai laiškai – kažkada jie buvo rašomi itin retai, puikiai suvokiant savojo žodžio ir reputacijos vertę, o šiandien jais švaistomasi į kairę ir į dešinę.

Nuvertėja moksliniai straipsniai ir knygos, į kurių kokybę bei turinį vis mažiau besigilinama. Visa tai paprasčiausiai suskaičiuojama, o ne skaitoma. Akyse nuvertėja architektūra ir meno kūriniai, kurių vertę vis dažniau nustato pati vulgariausia pinigų kalba ir finansinė galia. Mūsų universitetuose mokslinė kūryba atviru tekstu vadinama produkcija ir skaičiuojama visiškai taip pat, kaip sovietmečiu buvo skaičiuojami grūdų centneriai arba pieno išmilžis pavyzdiniuose kolūkiuose.

Iš dalies tai globalinė tendencija. Kažkada Europoje vieno ar poros gerų straipsnių rimtame mokslo žurnale pakako, kad žmogus gautų akademinę poziciją universitete. Šiandien viskas skaičiuojama publikacijų šūsnimis ir lankų arba ženklų skaičiais, bet ne turiniu, idėjomis ar jų tarptautine sklaida.

XX a. pirmojoje pusėje tokie mąstytojai kaip Otas Veiningeris ar Liūdvigas Vitgenšteinas galėjo viena knyga pakeisti visą Europos intelektualinį gyvenimą.

Šiandien jiems niekas nesuteiktų akademinės pozicijos nei Vakaruose, nei juolab Lietuvoje – mat esą neproduktyvūs žmonės. Per lėtai ir per mažai rašė.

Maratono bėgikai

Ypač šie globalizacijos bruožai jaučiami Lietuvoje ir į mus panašiose šalyse. Vienas mano buvęs studentas Helsinkio universitete, filosofijos doktorantas iš Rygos, kartą pašmaikštavo, kad Suomijos gyvenimo tempas yra amžina sekmadienio popietė, o Baltijos šalių – nuolatinis pirmadienio rytas.

Mes džiaugiamės tuo, kad pasiekiamo finišo tiesiąją ir kad sėkmingai įveikiame distanciją. Tik nesusimąstome, kad mūsų gyvenimas tą akimirką suvedamas į distancijos įveikimą, nuoširdžiai įtikėjus, kad visa gyvenimo prasmė ir vertė slypi startiniame jaudulyje ir finišavime.

O gal viskas yra priešingai? Gal vertingiausia yra būtent tai, ko mes nepamatome ir nebefiksuojame bėgdami – akimirkos ir epizodai, žvilgsniai ir veidai, kurių nebematome? Ir kodėl mes nesusimąstome apie tai, ar apskritai verta bėgti?

Alternatyva: neskubėti

Pamėginkime pagalvoti apie alternatyvą. Visų pirma reikėtų aiškiai susivokti, ką daryti greitai, o ką lėtai. Greitai reikėtų daryti tą, kas susiję su mūsų veiklos priemonėmis, bet jokia būdu ne su tikslais ar juolab prasmės šaltiniais.

Pavyzdžiui, reikėtų retai ir greitai posėdžiauti. Greitai rašyti ataskaitas. Greitai ir nedaug kalbėti apie darbą – juk jį reikia dirbti, o ne aptarinėti. Greitai ir kaip galima mažiau bendrauti su biurokratais. Greitai skaityti laikraščių ir interneto portalų žinias. Visai neskaityti destruktivos ir lėkštos informacijos – juk gyvenimas per trumpas, mes nespėjame perskaityti, išgirsti ir pamatyti to, kas yra vertingiausia.

Tuo pat metu būtina sugrąžinti lėtą geros literatūros skaitymą nuolat sugrįžtant prie didžiųjų tekstų; pakartotinį mėgstamų spektaklių ir filmų žiūrėjimą; lėtą bendravimą su draugais ir šeimos nariais. Reikia neskubant mėgautis mylimais peizažais ir muziejais.

Svarbiausia – sugrąžinkime vertę sąvokoms, žodžiams, priesaikoms, kūriniams, moralei reputacijai ir gyvenimo formoms. Iki šiol mes gyvenome visuotinės infliacijos pasaulyje. Reikia, kad vertė ir prasmė visų pirma sugrįžtų į žmonių sielas.

Kam šlovinti gyvenimą, kuriame viskas nuvertėja ir netenka prasmės? Gal geriau pamėginti gyventi kitaip?

Tad mažiau fatalizmo ir žvalgymosi į pasaulio galios centrus. Daugiau laisvės ir drąsos neskubėti, įsigilinti, lėtai skaityti ir išgyventi kiekvieną savo buvimo akimirką.

Tekstas adaptuotas pagal straipsnį, paskelbtą 2007 m. sausio 8 d. „Klaipėdoje“.

I DALIS**(30 /100)****Remdamiesi tekstu atsakykite į pateiktus klausimus:****1. Paaiškinkite šių žodžių ir posakių reikšmę:**

- a) švaistomasi į kairę ir į dešinę (1 taškas)
- b) pieno išmilžis (1 taškas)
- c) publikacijų šūsnys (1 taškas)
- d) visuotinė infliacija (1 taškas)
- e) lėkšta informacija (1 taškas)

2. Kokias šiuolaikinio gyvenimo vertybes ir tendencijas pateikia autorius? (5 taškai)**3. Remdamiesi tekstu ir Jūsų nuomone, paaiškinkite sakinį: „Greiti dalykai dažnai esti menkaverčiai“. (5 taškai)****4. Remdamiesi tekstu ir Jūsų nuomone, paaiškinkite, ką reiškia „Suomijos gyvenimo tempas yra amžina sekmadienio popietė, o Baltijos šalių – nuolatinis pirmadienio rytas“? (5 taškai).****5. Kas, autoriaus ir Jūsų nuomone, lemia vertybių nuvertėjimą? (5 taškai)****6. Kokią alternatyvą siūlo autorius tekste? Ar Jūs su ja sutinkate? Kodėl? (5 taškai)****II DALIS****(30/100)**

Remdamiesi tekstu ir jūsų patirtimi, pakomentuokite šią mintį: „visa gyvenimo prasmė ir vertė slypi startiniame jaudulyje ir finišavime“. Savo teiginius argumentuokite (ne mažiau kaip 100 žodžių).

III DALIS**(40/100)**

Samprotavimo rašinys

Pasirinkite vieną iš pasiūlytų temų ir parašykite samprotavimo tipo rašinį (apytiksliai 300 žodžių). Atsakykite į pasirinktą klausimą pateikdami argumentus už ir prieš.

1. Ar įmanoma XXI amžiaus jaunuoliui sulėtinti jo gyvenimo tempą?
2. Metų pertrauka baigus mokyklą – nauda ar laiko švaistymas?

Rišliai parašytas rašinys, atsakantis į pasirinktą temą, atspindintis logišką minties dėstymą, parodantis, jog užduotis suprasta, parašytas aiškia ir taisyklinga kalba (apytiksliai 300 žodžių).